R022V
13375

13342307

אריסט (תפוח)

<רוקנ"ט>

60984 81800

ית הספרים הלאומי
והאוניברסיטאי
ירושלים

[illegible] הלאומי
[illegible]

R022 ✓ 13375

ספר

מעש רקמות זהב האיכות

התפוח

פתיחה לרב' החכמי' אריסטוטלס

ללמד לבני יהודה וישרא' עמוד השחר'
הנפש זרוע החדש העולה לאל · מה
שהודה ראש חכמיהם במדע השכלי
וכמלך גדולי חכמיהם : כמו שאחז"ל
כל האומר ד"ת אפילו כו'

ניעתק מלשון ערבי' ללשון עבר[י] ... מן קמחי
מהרב ר' אברהם בר חסד[אי]

והיות כי עד עתה היה כאגרת הסתו'
עיניו מעורבי' ונסחיו לא ערבי'
קם הרב החריף הדרשן המפורסם
וסידר עניינו והניב פסוקיו אחת
לאחת : ובלולאות חיבר מלותיו באמיתים
כתחברת פרוזה ונרוסה [...] לחיך
המעיין כנופת עלי נפש [...] ה' יהיה
בעזרו להוציא לאור יקר [...] ספר
אבני צדק וספר ילקוט [...] וספר
איפת צדק כעגלא ובזמן קריב אמן

הוראנין

בשנת תקנט לפק

אמר המסדר · אחרי בינותי בספרים ראיתי כי כוונ' כוונתם פתוחים לשלשה שערים · מהם על עיקרי התורה ודינים מסודרים · ויש אשר אל אדני המוסר והיראה מחוברים · ויש אשר על מלפני החכמה ונחי ההגיון הברורים ·

ואשרי על החכמה נתחבר · נכבדות בו ידובר · ויש אשר כח הרצון על השכלי יתגבר · ואין הצלחת הנפש בו יחובר כמו ההנדסי והתכוני והשיעור והם כמו תבן את הבר ·

ברם קוטב ההצלחה האמיתי · הם שלש עמודי הד"ת החלוקי משליכי' מפני הדרך העולה מול השגת פני הסיבה העליונה ולהשיג נפש מקורה אשר ממנו לוקחה · (וביאור ענייניהם יבואר בעקרים ובספרינו ספר אבני צדק):

וראיתי כי אגרת התפוח שנוסד בהשארת הנפש מה שהודה ראש חכמיה' עם כי לא זרח עליו אור התורה זולת מה שהשיג בהקפאת שכלו כמעט רגע קודם הפרדו · טוב וראוי להעלות בשכל הפיוני · (ודוגמ' אחז"ל כתוב א' אומר בחוקותיה' כו' בטובי' שבהם תלכו)

קמתי בע"ה לסדר ענייניו ולחבר בלולאות מחכמינו האמיתיים והאל אשר בו אבטח יעזר להוציא לאו' מכורי' הנעימי' על התורה והעבודה מיוסדים: **אברהם** במהור' אליעזר ליפמאן **מ"מ ומ"ץ** דק"ק **לידא**

בביאור סיבה להעתקה מספר
כי הוא נותן אמרי שפר

אמר אברהם הלוי בר חסדאי

כאשר עיינתי בספר זה ובעלי[...] יונים וראיתי כי הוא מועי[ל ...] ידי המרפים מבני עמינו אשר הם מנהיגי' כדברי האפיקורו' האומרים כי אין לאדם אחר פרידת הגוף ממש ואין האדם כי אם כתניאת הגוף ואחר גריעתו אין כל ונותנים ראיה לדבריהם מעניניהם הרבה מוצאים בהדבקם יחד יש בם תועלת כמו שנמצא בסממני הדיו שיכתבו כי בהדבקם הסממנים יש בהם ממש ובעבורם השחרות מועיל לכתוב וכל אחד בפני עצמו אין בו תועלת וכן בסממני הנכפ ובענינים אחרים והם מחפשים בכל כוחם לבטל האמונה ועל אלה אמר הכתוב והיו דראון לכל בשר ועל כן נעתק זה הספר מלשון ערבי ללשון הקודש וזה תחילתו :

כאשר נפתח דרך האמת מן החכמים המשכילים האמיתי' אשר נקראו בלשונם לאפולוסופיא ופרוש השם הזה אוהבי החכמה התאספו כולן בבית אחד ולא מצאו כי אם דרך אחד שיהיה אדם מבקש אל חברו את אשר מבקש לעצמו והדבר המגונה והמכוער יברח ממנו ויניחהו ויודה על האמת ויקח הדין מעצמו וירא את בוראו ויתי' בעת ההוא חכם גדול וידוע ומבין בכל מדע ושמו אריסטטלוס וכל חכמי זמנו שומעים חכמתו ומאזינים תבונתו ולומדים ממנו

(א) אמר ענין החיבור היא ההתנחמות לאדם שלא ייחל ויזחל מאימת המות ועינינו רואות מה שהודה ראש החכמים : אם שלא השיג מחכמת האמת והתורה זולת בהשארת שכלו : ק"ו בעלי בני ברית התורה הדורכים על במתי השכל : ונעתק זה הספור ללשון עברי ע"י כל האומר חכמה אפילו באומות העולם נקרא חכם ונלמוד מפי חכמינו ז"ל בטובים שבהם תלכו :

מקיבוץ

(מקיצין החכמים בעת מיתת ארסטטלס ונהלות :)
פניו בנועם הדברים : וחזק רוחו בריח התפוח

ובאשר הגיע זמנו למו' ויחלה את חליו אשר ימות בו ויקבצו כל החכמים יחד וילכו לבקרו ולראות את חוליו וימצאוהו חולה ובידו תפוח והיה מריח בו ומות דל מעונה חליו ובחבלי המות מתגולל ויבהילו בראותם אותו ובקרבם אליו ויתליאו פניו מנהילו' והוא שב ושמח מאוד וישאל להם לשלום ואמרו לו אדונינו ומורינו בתחילת ראותינו אותך לא נותרה בנו נשמה ונבהלנו כאשר הכרנו עליך האדורה החזקה וכומך חשש וכראותינו אותך שמח ויגיל ופניך מנהילות שבה רוחינו אל נדנה אחרי יציאתה מתעונה · **ויצחק** להם ויאמר אל יפלא בלבבכם כי שמחתי והדיחי כפגלי מן חמדות הגדול : ידעתי כי מות אמות ואין כי להנצל כי גדל הכאב מאוד ולולי זה התפוח אשר בידי שאחזק בטוב ריח ואאריך בו חיים מעט כבר גועתי אבל הנפש שבחתים שנשחחפו כה היא נמשכת אחרי הריח הטוב ואני ענב ושמח משני שאני בעולם ההפוך והתמירה אשר היסודות הארבע ש כרא בהם כל שנברא תחת השמים כל אחד מעומדת כנגד חברתה האחד קר והשני חם האחד יבש והשני רטוב ואין יכול לעמוד הגוף שנברא מאלו היסודות או להמשך בחיי' רק מעט אבל בעת שיהיה כל אחד מאלה שוה ולא יתגבר ה"א על שכנגדו יאריכו ימיו ויעמוד ויחי ובעת התגב' אחד מהם מעט על שכנגדו יחולה ויהיה השוה והחולי שיתגולל בו האדם וא' יהי' א' רופ' וחכ' שיכי' החולי ויבין יסוד החולה ויחזיקו והחזק יחלישו ישוב הגוף לאיתנו וירפא מחליו וכמה מהם לא ידעו ולא יבינו איזהו ויוסיפו בחולי ויורידו בגוף לאבדון ולמות :

(ד) **ושמח** יתנהם החכם על אבדון גויתו כפי רוחב חכמתו בין תבין מהיתנחמת החכם אשר ניחם לאיש אלכסנדר על מיתת בנו גל תרבה יגונה : כתב בז"ל מן הידוע כי דין

אבל

(יבאר ענייני הנפש וכחותיה :)
ואופני שמושה בחכמה כפי הקבלת דעת הפילוסופי:

אבל הנפש החכמות אחחית הנפשית והיא השולטת בם והמולכת עליהם והיא מורכבת מארבע יסודות כי הם ליסור אחד פשוט וזאת הנפש החכמה היא היודעת והמכרת בין טוב לרע והתבונה הקיימים שוים לכל אחד מהם שוים בעצמם : והיודעת כי שלשה חשבון כפרד והארבעה זוג וזאת הנפש המכרת את בוראה והתבונה עצמה והנפש הזאת נתנה באדם לבדו ולא בשאר בני תמותה : והנפש האחרת היא הנפש המזכרת והיא אשר תזכור לאדם את אשר ישכח והשלישית הנפש אשר תראה האדם בלבו כל העולם תמונה באותו עת כגון שיהיה בעיר אחת ויראה בעין לבו שהוא בעיר אחרת וזאת הנפש היא הרואה את החלומות בענינים רבים דומים לדבר בעתיד : והנפש הרביעית היא הנפש החושבו' המלאכות כמו רוקם ואורג ודומיהם ולולא כי אין עת עתה להאריך בענינים בארתי לכם כל אחד ואחד בפני עצמה והועלתה והצריך לה :

(מענה שאלם)

ענהו אחד מן החכמים ושמו **שמאם** ואמר אדונינו ומורינו מאוד השבח עמנו תמיד הוריתנו חכמות רבות ועתה הגדל חסדך עמנו וחזק ליבנו אשר חזקת את ליבך כדי שלא נירא מיום המות ולא נבהל אשר בני התמותה בעת פקודתם וחלים ונבהלים ויראים כי לא ידעו באשר ילכו ומה תהי' תקותם ואז תעשה עמנו טובות שתי' את שתלמדנו כאשר תחזק לבנו והבנים כלם'

אל הנוהג בברואיו : ומשפטו העובר על יצוריו : היורד על בנין מושב מלכותו ונוה עוזו ומקום תנותו מכ פאר סר לורד עת כמלכים עצומים והשרים ומעבדים ואחר ב"א מגדול ועד קטן ועשיר וכל יורה מגזרת ותנוה עשוי' המיתה בן המלך המהולל לבכניע ולהכרים

(צויפה מכתבים)

פסקים התיית לבבינו עלינו ודבינו על פירודך כי הפרסד
אנו עמידה שלום ומנוחה לעולם ••

(מענה ארסטטלוס)

ענהו ארסטטלוס הנני מדריככם ותלמידי
כאשר תבינו ותדעו אמיתת
דברי ואם הוא עלי לטורח הנני מריח בריח זה התפוח
להשיב רוחי עלי עד אכלה לדבר כי ידעתי כי שברי הרבה
כי תבינו זה הענין כי לא דבר ריק הוא מכם ויקומו לו כל
תלמידיו וישקו את ראשו ׃

(בביאור שבבת מעלת החכמה ולימוד הפילוסופיא ויתרונה על זולתה)

אמר להם תחילה אני שואל שאלה אחת אתם מודים
ומאמינים בחכמת הפילוסופיא שהוא אוגרת
החכמות כי היא אמת והמבקשה מבקש אמת ויושר ומעל
עליונות ואלוהית ׃ ובה יתפרד האדם משאר הבהמות אמר
בעל כרחינו נודה כי כן היא ׃ אמר להם אם כן הו
כדבריכם הטוב המגיע לאדם מן החכמה והמעלה יהיה
אשר ישיג תמנה יגיע לאדם בעה"ז שאנו בו היום או אח
המות שהוא עה"ב ׃ ואם תאמרו בעה"ז קודם המות ש
נתתם לחכמה המעלה שאמרתם לה כי כמה אנשים סכלי
ונלוזים מעגלותם לא לקחו מוסר ולא הכירו בוראם יב
ימיהם בטוב בעה"ז ושנותי' בנעימים ויש מן החכמי
שהשכילו והבינו ולקחו מוסר והשכל וידעו טרם והיה לה
עמידה הטוב והשלום ואחר אם ישבם כנלאים ונחפזים
המות אשר הוא דרך ושביל לנשמה להפרד מן הגוף הפ
ולהתאחז במעלה האלוהית ולהידבק בנפשות החכמ
העליונות אין כם נותנים לחכמה מעלתה ומשפטה ותו
ומטבעו בטבע בהמות כשאר הבהמות ׃

(יבאר כי השגת החכמה היא בהשלמות הנפש המשכלת) ובשמות הפרידה מהותה ואיכותה :

עוד אני שואלכם שאלה אחרת התדעו כי המות איננו
אלא פרידת הנפש מהגוף אמרו כן אמר להם אתם
מתאים כאשר תגיע ידיכם מן החכמה לקחת ממנו וכאבי'
אל אשר לא תוכלו לקחת יותר וללמוד אמרו כן אמר להם
אם הוא כדבריכם הלא תראו כי הגוף השכל איננו רואה
ולא שומע ולא מבין שום דבר רק בכח הנפש הנדבקת בו
הגוף הנמשך אחר המאכל והמשתה ויתר התענוג הוא
מונע הנפש מהמעלות הטובות והישרות של נפש והפריד'
מן הגוף נפרדת מן המניעה הטובה הנה בארתי כי לא ישיג
האדם לחכמות היקרות כי אם במעלות הנפש בהיותה ברה
תמימה מטוהרת בהפרדה מן הטומאה שהיא אסורה והיא
האדמה נבראת ומבקשת הנאת הגוף במאכל ובמשתה
תענוגים כאשר הבהמות אשר אין להם חכמה לכבוש את
יצר ותאוותה במעלה הזאת יוסיף האדם על חברו בהיותו
מושל ברוחו וכובש את יצרו וגואל הנאת הגוף שטימא בה
מבקש הנאת הנפש המתימה בלומדו חכמת האל האדיר
הנורא שברא בחכמתו הגדולה עולמנו ומחפש אחר דרכיו
מבין את מעלותיו אז מבקשת עיני הנפש ותבאת
אחור ומהנה הנאה לא תדמה להנאת הגוף מפני כי הנא'
הגוף יכלו באשם תקוה ויתמו ויכלו עצותיו ויורידוהו
שאולה והנאת הנפש בהכ נה בוראה והביט למלאכת השמים
בחותם ומהלכות הגלגלים ותכונתם יבין הכל בחכמה יותר
אם לא השיג חכמתו לדעת זה העניין והמעלות הגדולות
אלה אז יביט בעצמו ומחכמת אבריו ומספר המניעים אותו
המושכים את גופו כי ישע וכי יחנה והכוחות שבם בורא

אחריו כל אדם ימשוך בכבל רשיוניום ממנו כם אך אל מנוחתו עדיו
לא ישע מתני נוסע כי אם אליו תשובתו החי מנכה אליו והמת שמת
והנשאר נוקש והחונף . כתלמוד והמגלית מי שיוסר בזולתו והמאושר

מי

בכל אשר יאשר לעבודת הגוף באין להוסיף עליהם ואין לגרוע מהם או יכיר את בוראו כעין בשו וידע וחכמת האיש בזויי' ותכונת הנפש המשתוקקת ומתאוה לדעת אלה החכמות וללומדן היא התמימה והישרה וזאת הנפש לא תרגז ולא תתעצב בהפרדה מן הגוף שימנעה מהשלים תאותה ובקשתה והלא תראו החכם הפילוסוף סבר והנקי שהמית נפשו בלי תאותו בצ"ו [illegible] ובמשתה ומלבוש ויתר דברי תענוגים ואוצרות כסף וזהב ויבז לו כל הנפש' המביאות אותו לאבד נפשו ונשמו כי המרבה במאכל ובמשת' והנמשך אחר התאוה הקטנה אשר יהנה בעת אכילתו יחלה נפשו בחולי ומדוה כי ברוב המאכל והמשתה רבה חליאות אשר יולדו בגוף שבהם שוים האדם ועיקרו · האחת הדם שמתנו מקור החיים והשני' הליחה השחורה שהיא קרה ויבשה והשלישית הליחה הלבנה שהיא קרה ורטובה וכל אחת מאלו מתמעטת ומשתנה מטבעה ברוב מאכלים ומשקים וכן הנמשך אחרי תאות היצר מכלה גופו ועצמו ומכחיש את גופו ותכלה עצמו וחכם באמרו שאול בו את ההנאה הפלג ומיאסן והשלים עצמו לנוגע אחר חכמת בוראו המועילה מאד לים הוא השמח למות שהוא פרידת הנשמה מן הגוף כי מה ימצא לו בחיים אחר שהמית כל התאות הבזויות והנקלים אבל יש לו לשמוח עת נפשו תקרב לבוראו ותשבנה מזיו הודו כי לא תירא מגשת ולא תמנע מוגע ומשיב כאשר ימלאו הנפשות אשר רדפו אחרי ההבל ולא הסכימו ולא הבינו דרכם הם הם אשר לא יוכלו לקרב ולהגיע רק ימלא דוחק ומניע · ועתה אם יהיה חכמים ונבונים כאשר תאמרו ומאסתם כל התאות הגוף כאשר עליכם לעשות מתק החכמה למה לא תקבלו ותחפצו את אזומכם הטוב תאהבו הפרי :

פי סיבין לידתו להליכתו והתשובה המגיע נפשי במנוחת גווית בענין הנפש ריבם החכם בדרך מתפלספותו בקצרה כפי השכל לא ז עליו התורה והאמונה זולת מה שהקהיל שכלו :. ולא זו הדרך סדר

ענהו שמאם החכם אדונינו הנה הבטחה לנו המות אחר שאינו יריאים ממנו ויען אחריו
אחד מן התלמידים ושמו מילון ואמר עד כה הייתי זוחל למות ועתה אדאג לאורך ימים ואפחד ויענהו קריטון ויאמר למה תפחד לחיים ולאורך ימים אם ישך אוהב המות ומבקש אותו תמצאנו ולא תמנע ממך השיבו אין זה תשובת איש חכם כמוך כי המות אע"פ שאיני מפחד ממנו איני מבקש אחריו עד שהגיעו כי תועלת האדם בהיותו שיעלה במעלה העליונה וילמד ויתחכם ויבין דרך הפילוסופיא ואחר כן ידע קונו ובוראו אם יש לכל פועל כפעלו ולכל נע מניע עד שיגיע בחכמתו לפועל ראשון המוציאו מאין ליש והוא תחילת כל תחילה וראשון לכל ראשית העולם שלא ימלאהו והנפש השכלית לא תבינהו : סיקן בחכמתו שבעה רקיעים ובכל רקיע מהם כוכבים מאירים ונתן בהם כח למשול בזה העולם התחתון משמרם בארץ לעשות טוב ורע מות וחיים ועושר ורש וכל זה בכל כח מנהיגם ומאשרם להחוזה במחזה הכוכבים ומביט בממשלתם בעול' נותן הכח והממשלה לכוכבים ועושה מהם אלוה ויעבדו וישתחוו ויחשבו כי כל אשר יעשו ייפשם מאליהם וגבורתם וכוחם ימשלו ובענין זה נהגו החכמים הקדמונים שעשו צלמים רבים דמיון לכוכבים שה' עובדים האשרות והבעלים ובכחו העיקר והשורש וכל אחד לוקח לעצמו כוכב שירנה כמו השמש והירח וזולתם ולא הביטו הכוכבים השוערים והסכימו כי מעשי הכוכבים ומהלכם תמיד יהיה על דרך לא ישנו את תפקידם ולא ימירו

בה רבינו ב"ה פרקיו כי הנפש היא רק אחת הכל פעולותי' הלוקות :

והגאון ר' אברהם שלום האריך בספרו נוה שלום מאמר כ"ה ותירוף
עינינו שהנשמות הנשארות אחר המות הינה הנשמה ההווה באדם בהיותה בזאת ההוי' בעת התהוותן הוא כח והכנה לבד והסכים לזה

ישמרו את מצותם וילכו אלו על הכח הנתון להם לא לעבור
רצונו ואפנו כמהלכם ומובאם במבואו ובמקומם פעם ממזרח
למערב פעם ממערב למזרח ויעשו רצונו ואין מונע אבל
הכוכבים יחד כעבד המצווה לדבר אחד לבד ואין רשות בם
להחליף ולהמיר ואין תנועתם ומהלכם בעצמם ולא בכוחם
כי הגלגל העליון הוא המניעם בעיגולם וניתן זה הכח
בגלגל הראשון מאת בוראם אשר יצרם ויכוננם בתבונה
כאשר בספרי הפילוסופיא אשר דקדקו בהם החכמות
ויתבוננו בהם יסודם וכל ב״א טועין בזה הענין · עד שבא
כח אבי המשכילי׳ הי׳ שהשכיל וחכמו להבין היוצר והוא
ידע כי לכל הוא ראש ואחלה ולו החכמה והמעלה והיתרו׳
הרמה והגבורה ואחר כך נולד אברהם הזקן אשר החכים
מכולם ולמד והבין כי כל בני דורו היו טועין גם מהבילים
ואז ניסה האל וציווהו להקריבו לו בנו יחידו ויעש כן כי
לבו היה שלם לאלוקיו לדעת מעלותיו ולהבין כי השמש
והירח והכוכבים יש להם מניע ראשון ולא נטה אחרי
תרח אביו כשעבד הצלם הנקרא עזאי בקרן והוא צלם היה
שהיו מקריבים אליו ועובדים אותו ומעבירים בניהם
ובנותיהם באש ולבעבור התחזק אברה׳ אבינו תקס ותמנהג
גברא פילוסוף והמגיע למעלה זו ויבין בחכמה הפילוסופי
כאשר תבינה אברהם ראוי לבקש המות כאשר אמרתי
אבל אני עד הנה לא הגעתי למעלה הגבוהה והיתירה
הזאת ולא אבקש עד בואה אלי בהיותי אחכם ואגיע
למעלה הקדושה הזאת ענה אריסטוטלס ואמר לקריטו
נעמה לי תשובת מילון וייטבו בעיני דבריו וחכמה אמ

שנס

הרב בעקדה בש״ו וקראו בשם כת מקבלי ההתענגות ונקרא אבל בעלי
מקובלים בשם נפש ואחר בואו בקצת הימים. ופקוח עיניו בדרכי התורה
והמצוה יתגבר בכלו ותנח עליו הרוח ונתעלם העלם ההוא להיות רוחני
מגדל: וכשיוסיף אומץ בהרגל ולמשול ברוחו על כל עניני הגשמיו׳
לעלות ולראות פני אלוקים תבא בו הנשמה שהיא השלימה במדרגות
כמו שנאמר נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה · אומר שהנשמה

תנתן

פגה לך והנני מודה אחריו ומבקש חכמתו ותבונתי ויען א'
מן התלמידים הרשומים אדונינו הגדול נא חסדך אתנו
והורינו איך הפילוסופים שיש להם המעלה הגדולה הזאת
בהוציא האדם מחשך הסכלות ומאופל הפתיות לנוגה
החכמה וזיו התבונה ואור הדעת והשכל ענה אחר ספוקלום
החכם ואמר הרוצה להבין הפילוסופיאה ולהתחכם יקרא
וילמוד האמונה הכהני' הראשוני' בחבריה עד שהגיע
לספר הנפש וממנו ידע ויבין נפשו איכה עומדת בגוף
מבוכה ומפונה וטבעה ואם היא בו אסורה ועצורה ואם הי'
קדומה או נבראת מן הגוף ואם הי' שוכנה בו ולמה נעלמת'
מעיני כל חי ואם תקום ותחי' אחר פרידה מן הגוף או
תכלה עמו ובהבין מאורות הנפש אז תבין את בוראה ו כה
לדרך יושר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל וזאת היא
המעלה הגדולה אשר אין למעלה ממנו ואני הנה בארתי
לכם דרך האמת ולא נוסגתי אחור מהבינל' מסלולו כי
התורה והתלמדי' יושר ואמת לא ישקרו ולא יכזיבו
בדבריהם וידעו כי כל המואס בהנאת הגוף וילמד נפשו
חכמת הפילוסופיא וידע מעלת הנפ' אחר פרידתו מן הגוף
וכאשר יקרהו המות ופחד ויבהל לא אין זה חכמה שלימה
ולא הגיע להנו חכמת הפילוסופיאה כל שומעיו ילעיגו לו
והנוטה דרך חכמים ומעוזה נפשו וכובש יצרו ותאותו
ובוטח ביוצרו ומואס ברע ובוחר בטוב ולא יחרד למות
ראוי לקרא חכם וזה אשר למד והבין דרכי החכמה ועניני
הפילוסופיאה ויסד בעיניו בהפרד הנפש מן הגוף כי מה
יתרון החכמה בלא פרי וע"ז הוצרך הבורא איש נביא
וחכם להודיע לבוערי' ולהבינם אשר לא הבינו ולא חכמו
ולא ידעו הוראם ולא השיג דעתם זולתי אשר ילמדו
מקטנותם הן טוב הן רע והתלמיד מהן דרך הטובה והאווה

ותתקע

תנתן לעם אשר יש להם מעלה ושלטנית על הארץ ורוה להולכים בה לא
כהם מבוצבדים לה

החכם נמשך לתא"ש בספרו ספ' המדות מ' אמר והוא מבואר
פהוא

ותתקע כחו יותר בנפשו ולא ימוש ממנה ולא יסירנה וכן הלומד מעגל לא מעוקל ודרך לא סלולה בינו ובין הגונה דרך נכונה הפרש גדול והראשוני' אשר זכרנו ואף הם על דרך טובה דומים לבהמות ואין הפרש ביניהם לבין הבהמות שיתפשם האדם במתג ומוליכם בדרך טובה ונכונה וזאת דרך ב"א שלא השיג דעתם להבין מה ליסם ויש מין אחר בב"א שדעתם ובינתם נוכחת וחזקה לכל ותחילה כאשר יחלה הגוף וירחו העינים בצ ן לבם **והחכמי'** האלה נחלקי' לב' חלקים החלק האחד יאמר כי כל העולם אין לו תחילה ולא יהיה לו סוף ואין כל חדש תחת השמש רק דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת ואין לו מובל ומנהג ואלו הם הכופרים בעיקר והמין הב' הם בעלי היסוד האומרי' כי הנפש תהיה במכונ' וחזקה ונותני' ראי' לדבריה' מן הנער הקטן כי בהיותו נער ורך לא יחכי' ולא יבין כי גופו רך ומזב ולא יגיע לחזקו ותוקפו כי אם תהיה הנפש נגזרת מגזירה אחת ואחרי הגוף ולמה ימנענה הגוף מהשיג תכונתה וכי תמצא עת יחלה הגוף יחלה הנפש וישחט האדם ויכבד בשגעונו ויחסר דעתו וכן יתבונן בהסמעשי הבורא ותכמתו הגדולה מאברי האדם וגידיו ועצמיו והנה הכינותי ובארתי להם הענייני' האלה בספרי אשר חברתי ובהם תמצא ביטול שני חלקים שזכרתי ובטלתי על דרך החכמה והתבונה אמרו אלו התלמידים היושבים לפני אדונינו ומורינו איזה החכמה היתירה שיש לו לאדם להבין ולהורו' ויעלה בו במעל' החכמ" והיושר ויען ארסטוטלו' ויאמר אין בכל החכמות כחכמת הפילוסופיאה המאירה והמנהיגה באוש וביושר בעה"ז שהוא תחילת מלאכה והיא התכהו לאחוז בטוב הבא ומוצאה מצא חיים בשני עולמו' כי בשמנה הספרים הראשוני' כל דרכי החכמות אשר יש

להם

שהוא ראוי שתהיה עם הצלחת הנפש ההצלחה היותר תמים שבתענוגי' ומהידוע בנפשו שהכל מודים שהיותר ערבות שבפעולות שינהגו הא המעלה הם פעולת החכמה : וכן הרב במורה ח"ג פ' כ"ז אומר שו

בשלימות

נריש להשיגה ולעמוד על יסודם ולדעת הטעמים המובאים בם איזה מהם עומד על מכונו ואיזה ממנו נוטה דרך אחרי' איננו ישר ונכון ואין להבין ממנו דרך אמת ואלה הם הטעמי' הקרובי' לאמת ואינם אמת ואינם מועילים זולתי כדלותי ה' להראות גבורתו בדברו בחכמה להחליש החכם דברי חברו ולהתגבר עליו מפת החכמה בטענים נכונים ונפלאים וגם יהיה לפני כח חכמה לענו' ולהשיב על דבריו אחריו והחכמה הזאת היא לעזור גם להועיל כאשר יועיל גבר החכמה ברפואות הנרי ועד ירחק ויגדל הכאב יש בה תועלת ומרפא ואם הוא סם המות וחזק על הפילוסוף לדעת כל אלה הטעמי' לבל יפול בדבריו וילכוד במאמרי ולהבין המקומות שיטעה בהן ובספרי אלה כלל כל החכמות אבל לא פרטן ועוד חברתי בספר אחר קראתי בלתי הטבע הנמצא ובארתי בו רקיע השמים ומלאכת הכוכבים אינם מהטבעי' הנמצאי' האחד אופן הירח כי הם טבע אחר ואין די בתוכנו לדעתו ולהבינו והנפש החכמה סרה אל הגוף משיא איננה וזה מורכבת מטבע אחר אבל שבוטה היא נקי' וברא אברי הנפש בלא נגעלה במעשים רעים והשכילה בוראה היא השבה לתשוקה בתענוג והנאה גדולה ולא בהנאות בזויות ואו לנפשו החוטאת אבר אין בה כח לשוב לתשוקה ולעלות בתשוקה כי מעשים הנגאלים בחלאה הנאות הגוף מונעים אותה מלעלות ויהי כאשר הגיע החכם לתכלית הדברים האלה רפו ידיו ונפל התפוח מידו ושחרו פניו ומות ויפלו עליו תלמידיו וישקו לו וישאו קולם יחד ויבכו בכי גדול ויאמרו האוסף נשמות הפילוסופי' הוא יאסוף רוחך ויצמק בגנזיו כאשר יאות

לאיש תם וישר כמוך תם :

ודברי

השלימות האחרון אין בו מעשים ולא מדות ואמנם הוא הגנות לבד כולם עולים בקנה א' לדברי הר' **חסדאי במ"ג** כלל ג' ה' והעילה מכולם שנפש האדם אחרי הפרדה מהגוף תשיג מה שמנעה השגתו בעודה בתגבר :

דברי המחבר : גרגי-הומר מספרו ספר הדרושים יצבר

(דרוש החכמה)

כי ה׳ יתן חכמ׳ מפיו דעת ותבונ׳

(יצאה בויכוח התירניי׳ במשכן החכמה הו׳ מקומה) .
ומדת מנוס א׳ ף׳ ל״ה לגיר משגב קומה .

נשאל הרב בבוזרי כמשכן החכמה אי׳ מקום קיימה . אם בלב הח׳ מקור החיים ובריאותה . או כמוח אשר הראשי גם : ביתה .

והצעתי כי כבר מלתא דא אמורה במכתי המדרשים בריש משלי על פסוק והחכמה מאין תמצא שפי׳ שלמה מתפש היכן החכמה אם בלב או במוח . וראוי שנדבר בזה הויכוח לפי יקר הנושא .

תמן תנן (שבת פכ״ח ד״ל) שאול שאילתא כו׳ מהו לכבויי בוציצא כו׳ פתח ואמר כו׳ אן המתך .

ושזם שכל והבין כי הם העמיקו שיחם . ועל טיפת דיו יתרה המנא בהזל׳ הקדושים צריכים ליזהר ז׳ נקיים בעיון וברעיון : ומה נעלה בכל החזיון .

במ״ס יומא גרסינן שאלה אשה חכמה את ר״א וכו׳ מאחר שמעשי כו׳ אמר לה אין חכמה לאשה כו׳ ע״ש וכפי סוגי׳ דשמעתתא בשבת גם אסקינא בד״ת צריך להשיב לבן כסיל כעובדא דההוא תלמיד דלגלג בעתידא אשה ובעתידים אלנות . והדבר צריך אלמוד למה לא השיבה אחר אשר הוצרך אח״כ להשיב לתלמידיו דבר והנה בעניות החכמה כבר סיקל לנו מסילה ברורה הרב ר״ע פיגו בדרשותיו ודימה ליש בהיותו גבנונתו פוה כמבט העייני עם זה כעמקו יתהלך ים מקום אשר נשפל מקום ארץ היסודי ושם יוקבץ המים כשפע רב ויש כי גבה עליו גבשושות ונמעט המים לגובה חומי׳ האדני : ככה היא בדבר החכמה הבאה ממנו ית״ש לאדם

עלי האדמה כי במקום שלבב האדם נדבע ומשל שם יוקבד החכמה יותר בשפע ולהפך בגבה הלב כי נתמעט החכמה כפי גבהות לבו ומוכב על הפסוק כי מלאה כו׳ כמים לים כו׳ :

ולדעתי זה הי׳ מחפית משה כי נדבק בתורה האלקית וידעה יותר מזולת הויך האנושי ושכר :

הרב ר״א שלום בספרו לדבר הפליאה מבליהין י״ת כמו קריאת הים ויתר גבורותיו אשר לא נדע בטבע הספרות שיבייך אבל נאמר כי הוא פלא וגם כן בחכמת משה : אבל כפי שנאמר הוא דבר המחוייב להיות בטבע כי אחר שהחכמה בשפלות לב האדם היא תלוי בחסר ויתר · והש״ת האלוקה העידה עליו אשר ענו מאוד כו׳ ונתייקד הוא בענוות ובשפלות ערכו בעיניו יותר מתין האנושי אשר ברא ה׳ יתחייב שיתייקר בחכמה יתר מכל המין האנושי : וכם זריני ספר הדרושים יבואר באריכות בע״ה :

וראוי שנבאר דעת הכוזרי באמפשר וגם טעמו בדרך שכל וסברא · באמרו אם נאמר שהבינת האדם משכנה בלב והוא מקום המחשבה והרעיון · ראוי שלא יתגאה אי׳ באיזה מחשבה ה״ו שיכשל ויאשם כי למה קפאתו לא עמדה לו והי׳ לו לשבנו לדרוש את ה׳ ואם כפי דעת המוסכמת אלינו שעל מחשבה רעה ענוש לא יענש הוא מחסד הבורא על ברואיו לבנס לפנים משורת הדין כחסדיו הארובי׳ כי מי ינצל מ הרהור עבירה וח״ו בלתי ידם מתנו כלה ואין מתדת טובו י״ת לבא בתרעומי׳ עם בריותיו :

האמנה באם משהקפאתה במות קנה קנה : והמחשבה הוא ברוי׳ בלב : א״כ לא קרב זה אל זה וראוי שישאר על קו המשפט כי במחשבה אם חטא לא יתפס ברשת העוון · וזהו חורף דע״ז כפי הקפאת דעת עיוני ·

ולדעתי אפשר להתלין קנת בדבריהם הטהורים · מתה שהקדמנו כי בעלם מלאכת הכיבוי היא מלאכה שאינה לריכה לגופה · וכבר ביארו לנו הפוסקים הטעם מאן דפוטר במלאכה שאינה כו׳ כי יש מעשה בלא

מחשבה וכשבת מלאכת מחשבת כתוב ובמחשבה תלי' מלת
ותי' השאלה הא כפסקינן כר"י דמחייב הנאה) במש"א
אפי' במלה רק שאין בו סכנה או כר"ש דפטר ואז בקוי
שאין בו סכנה מותר לכתחילה כמבואר באלפסי שם ע"ש
ותי' התשובה קנה ברמיזה את שלמה כו' אך הכמתך ה
ושכלתך' וזה סובב זה המדרש שהקדמנו שהי' שלמה מתפ
היכן החכמה מנוי' אם בלב או בראש · ומשם מדרש הא
יקרה המחשבה או לא ואיפשוט בעייך ·

והיא דעתי' דהוי' אתמר דאחיי' למשאל קמי' דר"נ
בטעמי העגל כי אם נאמר דבתר מחשבו
אזלינן אין כאן קושי' כלל למה אין מיאתן שוהכי המלפפוני
והשמונות לו הם גלוים ואקלגו עסק וכ"א נענש לפי מחשבת
הרעה אבל לדעתו הי' שהחכמה משכנה במוח ורואי שנלך
בתר מעשה ובזה הי' כולם שוין · וזהו הנרמז קצת בדבריה
שאלה אשה חכמה כי עלב שאלה הי' מלד עגמות החכמה
כי לדעתה משכן החכמה במוח ורא' שנלך רק בתר מעשה
וא"כ מאחר שמעשי העגל שוין כו' והשיבה כהוגן כי אדרבה
את מופרכת מיני' וכי' ומקרא מלא דבר הכתוב וכל חכם
הכמת לב בא וראה שהחכמה בלב תלי' · ובמקום
התשובה השיב לתלמידיו ·

· **גם** אלה דברי המסדר : מהנפל תאהנן מבתהווה מרחוק
וכווני בייגתו פתוחי' פקופים על יצקאת המדע וכה אמר :

מלכי ואלוהי חיקה נא נפש עבדיך בן אמתך
נמלה קטנה עלי אדמה · להנחיל
גרגיר קטון מנופת החכמה והמדע · אחת מני אלף לא"כ
ולא"ח כהשגתך כחרדל מקרה הגורה וכהזקת כף קטנה
מים מלא : ואתה ידעת את נפש היגור · אם עמקי ליבו
במוז ורינה עדיך לא באו גם כי ירבו הסמה ומדע ויגשב
הקירה יום ולילה לא ישבתו להשיגך כופתי דעיונם ותורש
לבבם ינעו וגם ילאו :

המקושה הנדפסת אברהם כאדמ"ו מוהררא"ל יצו :

בית הספרים הלאומי
והאוניברסיטאי
ירושלים

8